

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Dějiny soukromého práva Věc v právním smyslu a ochrana vlastnického práva

(provází Ondřej Horák)

Témata a příprava

- **témata:**
  - věcná x obligační práva,
  - věc v právním smyslu,
  - ochrana detentora proti zásahům třetích osob;
- **příprava:**
  - 1) tři rozdíly věcných a obligačních práv,
  - 2) může se vypůjčitel domáhat vydání vypůjčené věci po osobě, která mu ji svémocně odňala? Vyřešte podle OZ a fakultativně podle Vámi zvolené zahraniční úpravy

1) Věcné x obligační - rozdíly

- 1. absolutní x relativní (§ 976)**
- 2. taxativní x demonstrativní (§ 977)**
- 3. kogentní x dispozitivní (§ 978)**
- 4. věcněprávní x obligační ochrana**

2) *Věc v právním smyslu*

- přístupy: „materialistický“ (ve vlastnictví pouze hmotná věc) - zastávají romanisté i většina civilistů, „prototyp“ *BGB*
x „idealistický“ (věc hmotná i nehmotná) - část meziválečné civilistiky a dnes Eliáš, „prototyp“ *ABGB*
- proměny při meziválečné rekodifikaci, od „materialistického“ (1931) k „idealistickému“ (1937)

3) Věc v právním smyslu v OZ

§ 489: Věc v právním smyslu (dále jen "věc") je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.

§ 979: Ustanovení této hlavy se použijí na věci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, připouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného.

§ 1011: Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.

K § 979: Široké pojetí věci v právním smyslu, zvolené v osnově, přináší řadu výhod, odklízí dosavadní tripartici věcí, práv a jiných majetkových hodnot ..., ale pokud jde o ustanovení o věcných právech, může takové pojetí vyvolat některé výkladové a praktické potíže. Proto také např. rakouská doktrína dospívá k závěru, že široké pojetí věci, jaké zvolil rakouský občanský zákoník, není v plném rozsahu použitelné pro zákonnou úpravu věcných práv ... Naproti tomu právní řády, které v zásadě preferují chápání věcí především jako hmotných předmětů, si zpravidla naopak uvědomují rezervy této koncepce a výslovně nebo analogicky vztahují působnost věcněprávních ustanovení i na některá subjektivní práva.

K § 979 (pokračování):

Návrh se snaží jít střední cestou: vychází ze základního pojetí, že ustanovení o věcných právech dopadají na hmotné i nehmotné věci. ... Avšak vzhledem k tomu, že se mezi nehmotné věci zařazují mj. i ***subjektivní obligační práva***, navrhuje se stanovit, že se věcněprávní ustanovení nepoužijí na práva, jejichž povaha to nepřipouští (a v míře, v jaké to jejich povaha nepřipouští) - což se týká především práv, která nepřipouštějí trvalý nebo opakovaný výkon - a že se tato ustanovení nepoužijí na subjektivní práva ani v případech, kdy ze zvláštních ustanovení zákona plyne něco jiného.

K § 1011:

„Osnova vymezuje v prvním odstavci § 1011 nejprve vlastnické právo objektivně, tj. z toho hlediska, co je jeho předmětem, co ve vlastnictví může být. V tom směru se nečiní rozdíl mezi hmotnými a nehmotnými věcmi. Subjektivnímu vymezení vlastnického práva se věnuje § 1012. Osnova nepřistupuje na scholastiku, podle níž nehmotné předměty, byť jde o předměty průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, objektem vlastnického práva nejsou a **nemají vlastníka, nýbrž pouhého majitele.**

K § 1011 (pokračování 1):

Doktrína vyučující o hmotných věcech jako výlučném předmětu vlastnictví vznikla v 19. století na základě učení německých pandektistů. ... Dokonce i rakouský občanský zákoník, který vlastní normativní úpravou (§ 355) zcela záměrně zdůraznil fakt vlastnictví věcí hmotných i nehmotných ..., byl později doktrinárně interpretován - pod Ungerovým a Randovým vlivem - ve prospěch úzkého pojetí vlastnického práva. Tyto tendence v našem občanském právu zesílily - pod zřejmým působením tehdejšího sovětského vzoru - po druhé světové válce a odrazily se v úpravě zákoníků z r. 1950 i z r. 1964.

K § 1011 (pokračování 2):

Pandektisté z rozdílu mezi vlastnictvím hmotných věcí a „majitelstvím“ věcí nehmotných vyvozovali rozdíl práva věcného a obligačního. Tak tomu ale není a podstata věci je jiná. ... O splnění své pohledávky může věřitel žalovat pouze dlužníka. **Pohledávka je však také: totiž jako určitý majetkový statek - a, podle záměru osnovy, také jako věc v právním smyslu (nehmotná) - rovněž součást věřitelova majetku a jmění, a tedy i předmět jeho vlastnictví.**

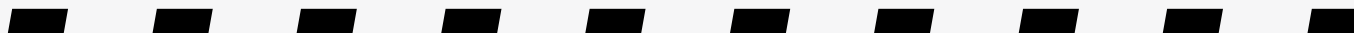
K § 1011 (pokračování 3):

Proto je věřitel vůči zásahům třetích osob chráněn možností **podat vlastnickou žalobu** a takovým zásahům se bránit. ... Návrh znění prvního odstavce logicky váže na § 346 a na § 356, vrací se k římskoprávnímu civilistickému konceptu, který reflektují i některé další právní řády (francouzský, québecký) a opouští scholastiku terminologického odlišování předmětů, jež jsou ve vlastnictví a jež jsou „jen“ v majetku, neboť **obsahový rozdíl mezi postavením vlastníka a „majitele“ není žádný.**

Hádanka

*subjektivní obligační práva jedním slovem
na deset písmen?*

K § 979 (pokračování):

Návrh se snaží jít střední cestou: vychází ze základního pojetí, že ustanovení o věcných právech dopadají na hmotné i nehmotné věci. ... Avšak vzhledem k tomu, že se mezi nehmotné věci zařazují mj. i ***subjektivní obligační práva***, navrhuje se stanovit, že se věcněprávní ustanovení nepoužijí na práva, jejichž povaha to nepřipouští (a v míře, v jaké to jejich povaha nepřipouští) - což se týká především práv, která nepřipouštějí trvalý nebo opakovaný výkon - a že se tato ustanovení nepoužijí na subjektivní práva ani v případech, kdy ze zvláštních ustanovení zákona plyne něco jiného.

Hádanka

*subjektivní obligační práva jedním slovem
na deset písmen?*

POHLEDÁVKY

4) Široké pojetí věci a sjednocení držby

Držba vlastnického práva

- **§ 996:** Poctivý držitel smí v mezích právního řádu věc držet a užívat ji, ba ji i zničit a není z toho nikomu odpovědný.
- **§ 1002:** Pro držitele jiných práv platí § 996 až 1001 přiměřeně.
- postupné proměny při meziválečné kodifikaci, od „materialistického“ (1931) k „idealistickému“ (1937)

5) Ochrana detentora (vypůjčitele) proti třetím osobám v OZ

ochrana „posesorní“ a „petitorní“

- 1. jako držby práva (§ 996 a násl.)**
- 2. jako detence (§ 1044 a § 2211 u nájmu)**
- 3. jako vlastnictví věci nehmotné (§ 1011)**

„Petitorní“ ochrana proti třetím osobám - do pol. 20. stol.

- problematika petitorní „vlastnickou“ ochrany na příkladu pachtu
- polemika Nejvyšší soud x Weyr x Boháček
- odraz v VN OZ 1937
- **§ 155: Obdoba žalob vlastnických.**
- „Uživací práva k cizí věci, pokud není v zákoně ustanovení zvláštních, požívají co do oné věci od počátku užívání ochrany podle obdoby žalob vlastnických.“

„Petitorní“ ochrana proti třetím osobám - od pol. 20. stol.

- Vlastník má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje ...

OZ/50 § 152 (2) „Obdobné ochrany požívá také oprávněný držitel věci a také ten, kdo je vůbec oprávněn mít věc u sebe.“

OZ/64/91 § 126 (2) „Obdobné právo na ochranu má i ten, kdo je oprávněn mít věc u sebe.“

OZ § 1044: „Má-li někdo věc u sebe, aniž mu svědčí domněnka podle § 1043, může uplatnit právo náležející vlastníku na ochranu svým vlastním jménem.“

Děkujeme za pozornost;)